

Nr 13
2000

Örträsk Allehanda

-organ för Örträsk intresseförening

Redaktion:

Tore Svensson
Mary Örestig
Barbro Gustafsson
Hans Gustafsson
Elisabet H Lycksell

Chef för löpande ärenden:

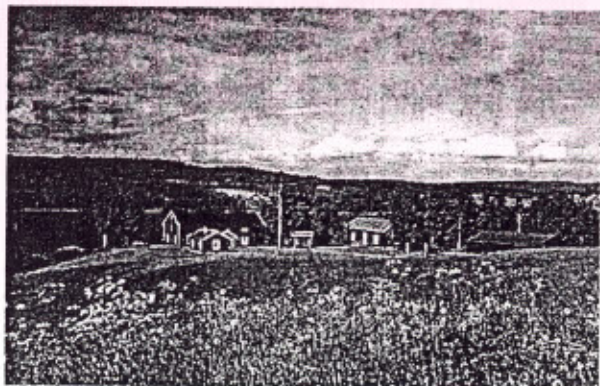
Ingevald Örestig

VÅRT MOTTO

Ge våra läsare inblick
i vad som hänt och
händer i bygden.
Läs sidan 2, som ger
en kortfattad överblick
av innehållet.

TREVLIG SOMMAR!
önskas alla våra läsare

Redaktionen har ordet

I försommargrönskan har ÖA-redaktionen vaknat till liv och knåpat ihop ett nytt nummer av Allehandan.

"Framtidsvisioner"

Det är livsviktigt för glesbygden att skolorna i kommunalscentran hålls vid liv, för de representerar en del av vår kultur. Dör kulturen utarmas bygden och dör småningom sotsdöden. Viktigt är också att handel och näringsliv har ett tryggt underlag för sin verksamhet.

Det är också viktigt att vägnätet har en god standard så att trafiken kan löpa riskfritt året om och att allmänna kommunikationer fungerar, samt kan utökas med närliggande orter.

Huvudorten, Lycksele, har nu fått sitt resecentrum som förhoppningsvis täcker nuvarande behov. Någon framtidsversion ingick tydligen inte i programmet.

Enligt vad redaktionen erfar pågår en turistsatsning från de två nordliga länen för att öka turistströmmen från syd och mellaneuropa. Om den satsningen lyckas kan det medföra ytterligare charterflyg till ett fåtal flygplatser i inlandet. För att snabbt klara transporterna från dessa, kan ibland helikoptertransport vara nödvändig. Lycksele resecentrum borde därför utrustas med helikopterplatta för att charterturisterna sedan snabbt via buss skall kunna komma ut till turistanläggningar i kommunalscentra.

Turistföretaget Destination Lappland föreslås få ett filialkontor i de lokaler som Taxi Lycksele inte vill disponera, man uppnår därigenom en god service för charterresenärerna.

Som en följd av ovanstående framtidsvision bör givetvis mindre resecentra byggas i våra kommunalscenter, naturligtvis bör även filialkontor från Destination Lappland ingå. Med den tänkta utbyggnaden av Destination Lappland torde verksamheten fortsättningsvis vara självfinansierande och kunna drivas utan glädjekalkyler. Låt oss även hoppas att turistföretaget inte ärver fria älgjakter från något annat företag i kommunen.

Med tanke på den optimism och framtidstro som finns i och kring förslaget bör det inte vara några svårigheter att få Lyckseles politiker att tillstyrka det och ordna finansiering.

Vår fotograf for på påsksemester till fjäl-len. Han hade givetvis kameran med sig. Han fann ett lämpligt fjäll-motiv, en fjällripa mot den vita snön, medge att kontrasterna är skarpa i bilden.

Denna gång är Örträsk Allehanda späckad med intressanta historiska artiklar. Läs om Örträsket inom Mårdbergets lappskatteland och begrunda kartan från 1671. Från senare tid får vi en målande berättelse om jakt, fiske och naturupplevelser vid Storsandsjön. I detta nummer får vi också ta del av ett stycke imponerade idrottshistoria.

Fru Skardlund gör några reflektioner väl värda att fundera över i dagens slit- och slängsamhälle tillika jäktade tillvaro.

Intresseföreningens verksamhetsberättelse avslöjar att föreningen under verksamhetsåret arbetat inom en rad olika områden i syfte att gagna byns utveckling. Projektet Fem Byar har också aktivt bidragit till detta.

Under evenemangstips ges hålldatum för sommarens många arrangemang där bygdens föreningar och organisationer gör fina insatser, för att bofasta och besökare ska trivas under årets kanske intensivaste tid - sommaren.

I detta nummer lyfter vi fram ortens företag och föreningar som arbetar med handel och service. En ökad omsättning för samtliga våra lokala företag är en förutsättning för överlevnad på sikt.

I vår har vi kunnat glädja oss åt att Peder Svensson från Örträsk tagit SM-guld i skoter. Starkt gjort. Dessutom kommer Peders mekaniker också från Örträsk, läs ÖA så får ni veta vem.

Dags för medlemsavgift år 2000

Årets medlemsavgift är 20 kr och kan sättas in på postgiro nr 43 67 72-8, se bifogat inbetalningskort. Avgiften kan också betalas in hos Örträsk Livs eller Örträsk Handel & Bensin.

Redaktionen önskar alla sina läsare en trevlig sommar!

Redaktionen genom

Tore Svensson

Min cykel är 50 år

Det var en vacker högsommardag år 1950. Mina föräldrar och vi syskon höll på med höslåtter på en arrenderad myrodling intill samhället. Vi hade varken häst eller traktor, så arbetet fick utföras med handkraft, lie och räfsa.

Mitt i räfsningen fick jag i uppdrag att gå in till sportaffären för att hämta en sak. Där överlämnade handlaren en splitter ny cykel, en röd Rex med kjolskydd och lyse med dynamo.

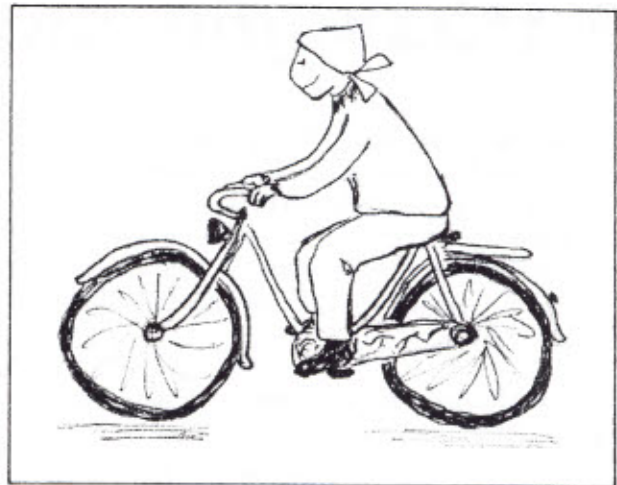
Vilken överraskning!! Att trampa iväg tillbaka till familjen och räfsningen var som en triumffärd i galavagn. Jag cyklade som i trans

De stränga ordnings- och skötselregler som pappa och mamma inpräntade, då jag blev cykelägare, tog jag på respektfullt allvar.

Den fick inte läggas på marken
Den skulle inte stå i solsken
Den skulle inte stå ute i regn
Med ett modernare uttryck skulle de ha sagt att en cykel inte var en slit- och slängpryl.

Jag måste tillstå att benhårt har jag väl inte alltid varit ordentlig, men nästan. Men cykelns hållbarhet beror nog inte bara på skötseln. Det är nog det stabila utförandet och den höga kvalitén på materialet, samt att inga tramsiga finesser som växlar och annat tjafs finns på den. Det underhåll som genom åren har erfordrats består i nya däck och slangar och en ommålning med BM röd traktorfärg.

Men skulle alla cyklar bli så gamla som min, då

vore det inte lätt att vara cykelhandlare.

Min cykel har genom åren varit ett betydelsefullt kommunikationsmedel för mig, till skola, arbete, bärplockning, utflykter och miltals till dans.

Jag tänker på vilka fantastiska naturupplevelser jag fått på min cykel, man hinner se och njuta av landskapet, lyssna till fåglarnas läten, känna dofterna från skog och mark, hägg och liljekonvalj, koskit, älggräs, myrpors, nyslaget hö och det mognande kornet.

Man hinner både tänka efter och inspireras. Men man undgår inte motorfordonens och gräsklipparnas ljud och avgaser.

Min cykel är pumpad och klar för nya turer sommaren 2000.

Fru Skardlund

Peder Svensson SM-vinnare i skoter SM klass sport 440

Lördagen den 25:e mars gick finalen i skoter SM av stapeln på Alviksring i Umeå. I VK skrevs innan tävlingen om en kaxig örträskare vars mål var att vinna och efter en nervös start och tre spännande heat så vann han sin klass, sport 440. Peder Svensson är en värdig vinnare som kämpat länge för att få komma överst på prispallen.

Det var många i publiken, ett strålande värväder gjorde att minst 4500 åskådare kom för att titta på skotereliten. Hemmabanen är ingen favoritbana för Peder, men tack vare att han är väldigt startsnabb så var den korta starten på SM-tävlingen till hans fördel. Vid frågan hur det känns idag ca två månader

efter segern, om han hunnit smälta vinsten, svarar Peder att visst har han det, redan efter en vecka har man nya mål! Det framtida målet är att vara med i den största klassen, racer 800 där Lynx finns representerad, Peder satsar på att vara en bland de fem bästa under nästa säsong. Han tränar genom att köra motorecykel nu under sommaren för konditionens skull och kommer att börja köra igång styrketräning i slutet av sommaren. Vinsten firades bl a med sambon Helena och deras då två veckor gamla son, Lukas. Vi gratulerar Peder och önskar honom lycka till i framtida skotersammanhang!

Linda Öhrman

Ett stort tack till Lars Jengvert

som varit min mekaniker och som i år hjälpt mig fram till SM-guldet.

Peder Svensson

Örträsksjön runt genom tiderna

15:e Örträsksjön Runt den 22 juli

Lördagen den 22 juli arrangeras **ÖRTRÄSKSJÖN RUNT** för 15:e gången. Män och kvinnor tävlar på kvartsmarathon, 10549 m (start i Västra Örträsk), ungdomar 14 år och äldre springer minimaran 4200 m (start i Malmby) och för ungdomar yngre än 14 år gäller 1500 m (start vid Oxmyra).

Premiär för individuell löpning runt sjön 1986

År 1986 var det, i långloppsvågens spår, premiär för Örträsksjön Runt i individuell löpning med två sträckor: halvmarathon och kvartsmarathon. I det dåliga vädret med hård blåst, regn, 10 plusgrader och dessutom vägombyggnad på ett par kilometer av banan kom 29 löpare till start, 25 män på halvmarathon och två män och två kvinnor på kvartsmarathon. Benny Isaksson, Örträsk SK segrade på halvmarathon med mycket goda 1.12.10, före Kjell-Olov Österberg, Nordmalings IF med 1.13.53. Det var dock nära att Benny missat starten. Han kom så sent att starten försenades en minut. Benny upprepade för övrigt segern året därpå.

Från och med 1987 ingår Örträsksjön Runt i Västerbottens Grand Prix i långlöpning, vilket innebär att stora delar av länseliten alltid ställt upp. Fram till och med 1996 gällde halvmarathon som GP-distans för herrarna medan kvartsmarathon har varit manlig GP-distans från och med 1997. I alla år har kvartsmarathon varit GP-distans för damerna. Redan 1987 utökades loppet med minimaran (4.2 km) för pojkar och flickor. 1999 infördes 1500 m för pojkar och flickor 12 år och yngre som blev en deltagarsuccé med 24 startande.

Redan andra året 1987 passerades 100-strecket i antalet deltagare. Totalt sex gånger har tävlingen haft tresiffrigt deltagarantal med som mest 114 deltagare 1989. Efter en nedgång i antalet deltagare 1997 och 1998 (50 fullföljande båda åren) hade Örträsksjön 1999 samlat 78 startande. Flest segrar i Örträsksjön Runt har åttafaldiga totalvinnaren av Västerbottens Grand Prix Kristina Hugosson, Skellefteå IF med sex Örträsksegrar på kvartsmarathon sedan 1988. Hennes banrekord är 38.47 från 1997. Tre segrar var på herrsidans halvmarathon har Melker Fredriksson, Örträsk SK (segrade 1988-1990) och Lars-Gunnar Skoog, Skellefteå IF (segrade 1992-1994). Lars-Gunnar innehar banrekordet på sträckan med 1.11.00 noterat 1992. Flest segrar på kvartsmarathon för män har Anders Hemmyr, Skellefteå IF med tre segrar, senast 1998 då han slog banrekordet med 35.18.

Gång 1957-1958

Men tävlingar runt Örträsksjön anordnades redan 1940 då åtskilliga Örträskbor deltog i hela Sveriges gångpropa-

ganda "Riksmarschen" vars syfte var att hålla svenska folket i trim under en tid då krigshotet vilade över landet. Men gångsporten i Örträsk hade sin verkliga höjdpunkt i slutet av 1950-talet och början av 1960-talet.

"Gång 1957-1958" var den stora gångpropagandan mellan landets kommuner. Man tävlade om vem som skulle bli bästa kommun procentuellt till kommunens folkmängd. Bland landets då 1036 kommuner kvalificerade sig Örträsk tillsammans med Smögen och Köla till finaltävlingen som avgjordes som stafett mellan Göteborg och Stockholm i september 1958. Örträsklagets 24 gångare placerade sig som tvåa endast 54 sekunder efter Köla. Tävlingen följdes med stort pådrag av radio, TV och tidningar och Örträsk kommun blev rikskänd.

Tage Örestig i gångstafetten 1957-1958, från Göteborg till Stockholm. Örträsk kommun lag tog silvermedalj.

Länets bästa gångklubb

Åren 1958-1962 var Örträsk SK länets bästa gångklubb med åtskilliga DM-tecken, Norrlandsmästerskap och även två SM-tecken. Vid SM i Stockholm 1959 segrade Monika Hellgren, Örträsk SK i flickor 2,5 km och Örträsk flicklag vann även SM-titeln i lag genom Monika Hellgren, Ann-Catrin Jonsson och Monika Svalberg. År 1958 vann Örträsk gångare åtta DM-tecken och vid DM i Örelångsele 1960 tog Örträsk SK sju av åtta DM-titlar. Den 2 juli 1960 anordnades den största gångtävling (OS-uttagning) som någonsin hållits i Västerbotten med drygt 50 deltagare. Hela Sveriges elit fanns på plats. Hela Örträskbygden tycktes vara på fötter och arrangemanget sköttes perfekt av Örträsk SK. Året därpå hade Örträsk SK fått förtroendet att arrangera Norrlandsmästerskapen. Hemmaklubbens Staffan Jakobsson vann 10 km för manliga juniorer och Monika Hellgren 5 km för kvinnliga juniorer.

Örträskmarschen runt Örträsksjön

Örträskmarschen runt Örträsksjön (24 100 m) anordnades åren 1960-1972. Start och mål var intill skolan på

östra sidan av sjön. Premiäråret segrade Henry Vahlberg, Morön på 2.21.14 före hemmagångarna Albert Örestig 2.33.30, Tage Örestig 2.44.27 och Martin Adbo 2.54.10. Ofta deltog Sveriges bästa gångare i Örträskmarschen. 1964 vann guldolympiern John Ljunggren, Värnamo på 1.59.25, Sveriges framgångsrikaste gångare genom tiderna. År 1968 segrade en 19-årig östtysk gångare med förnamnet Wolfgang som gick de dryga 24 kilometrarna på 1.52.20 (banrekord). Han var avhoppare och flykting och hans deltagande var hemligt (ville ej komma med i någon resultatlista). År 1969 vann Göte Nygren, Sundsvall på 2.04.45 före S O Elofsson, Föllinge 2.09.20. Sista året med gångtävlingar runt sjön 1972 segrade i seniorklassen Lennart Jonsson, Råta på tiden 2.13.00 fem sekunder före Åke Lundström, Parakka. Detta sista år deltog totalt 48 gångare, de flesta i flick- och pojkklasserna. Denna deltagarsiffra betraktades som utomordentligt bra!

Stafettlöpning runt sjön

Stafettlöpning för sexmannalag runt Örträsksjön (24 100 m) anordnades åren 1975-1985 i regel med ett tiotal deltagande lag. Sträckorna var ca 2.5 km, 2.5 km, 5 km, 5 km, 5 km och 7.5 km. Två ungdomssträckor var på 2.5 km, en damsträcka på 5 km och återstående sträckor var herrsträckor. Den 14 juli 1979 segrade Örträsk SK med tiden 1.36.17 före laget Sex-essen Västra Örträsk och Balsjö IK som trea. Trots ihållande regn deltog tre tävlingslag och sex motionslag (totalt 54 löpare). I det segrande Örträsklaget ingick Karin Svensson, Hans Leidström, Maria Jonsson, Håkan Eleblad, Ove Westin och Karl-Göran Svalberg.

STATISTIK

Antal deltagare totalt

1986	29
1987	101 GP-arrangör från och med detta år
1988	110
1989	114 (deltagarrekord)
1990	104
1991	86
1992	93
1993	101
1994	64
1995	100
1996	82
1997	50
1998	50
1999	78

Tidigare segrare

Män, halvmarathon - 21097 m

Antal deltagare

1986	Benny Isaksson, Örträsk SK	1.12.10	25
1987	Benny Isaksson, Örträsk SK	1.12.17	36
1988	Melker Fredriksson, Örträsk SK	1.13.18	34
1989	Melker Fredriksson, Örträsk SK	1.13.43	38
1990	Melker Fredriksson, Örträsk SK	1.14.12	29
1991	Johan Sandberg, Örträsk SK	1.18.05	14
1992	Lars-Gunnar Skoog, Skellefteå AIK	1.11.00 (banrekord)	22
1993	Lars-Gunnar Skoog, Skellefteå IF	1.12.39	25
1994	Lars-Gunnar Skoog, Skellefteå IF	1.11.55	19
1995	Örjan Gustavsson, Skellefteå IF	1.12.39	19
1996	Daniel Ranneby, IFK Umeå	1.14.08	10
1997	Tord Elveljung, FK Volvo	1.25.52	4

Män, kvartsmarathon - 10549 m

Antal deltagare

1986	Bengt Lövgren, Kågedalens SK	52.25	2
1987	Mats Andersson, Skellefteå AIK	36.36	34
1988	Kjell-Olov Österberg, Nordmalings IF	36.26	33
1989	Kjell Hemmyr, Jalles TC	38.00	37
1990	Lars Emanuelsson, IFK Umeå	38.03	36
1991	Sten Dahlbäck, Sandviks IK	38.03	41
1992	Peter Bäcklund, IKSU	37.14	35
1993	Bo Schefström, Riviera FI	36.29	42
1994	Anders Hemmyr, IKSU	35.44	22
1995	Anders Hemmyr, IKSU	35.33	49
1996	Gäber Beraki, IKSU	36.15	40
1997	Mats Lundin, Skellefteå IF	35.43	23
1998	Anders Hemmyr, Skellefteå IF	35.18 (banrekord)	30
1999	Ludvig Edman, Skellefteå AIK	35.41	40

Distriktsmästerskapet i gång 1959 för Västerbotten hölls i Örträsk. Damer 5 km. Från vänster Edit Eriksson, Elsa Jonsson, Astrid Hellgren, Margot Hellgren, Sigrid Nilsson,

Kvinnor, kvartsmarathon - 10549 m

Antal deltagare

1986	Katarina Levisson, Örträsk SK	53.01	2
1987	Maria Eriksson, Skellefteå AIK	42.34	8
1988	Kristina Hugosson, Skellefteå AIK	40.40	20
1989	Maria Eriksson, Skellefteå AIK	44.20	15
1990	Kristina Hugosson, IKSU	39.43	9
1991	Susanne Lundberg, Sandviks IK	41.31	10
1992	Carina Lindgren, IFK Umeå	40.14	9
1993	Kristina Hugosson, Skellefteå IF	39.28	6
1994	Susanne Lundberg, Sandviks IK	40.14	5
1995	Kia Marklund, Skellefteå AIK	44.28	14
1996	Kristina Hugosson, Skellefteå IF	40.14	9
1997	Kristina Hugosson, Skellefteå IF	38.47 (banrekord)	4
1998	Kristina Hugosson, Skellefteå IF	40.09	5
1999	Margareta Ericsson-Lif, IKSU	45.42	7

IVAR SÖDERLIND

JAKT-SKYTTE
I ÖRTRÄSK
12/8 2000
LÄNS-
ÄLGSTIGEN

Örträsk år 1671

I början på 1670-talet fanns ingen jordbrukskolonisation i Lappland, som däremot var uppdelat i lappskatteländ. Där levde alltså en samisk befolkning som försörjde sig på en svagt utvecklad renskötsel samt jakt och fiske. Birkarlar drev handel med samerna och fogdar beskattade dem. Men svenska staten började bli intresserad av att få en bofast befolkning där. Det skulle ge skatter och livsmedelsproduktion. Ivrigaste förkämpen för denna kolonisation var landshövding Graan. Han lyckades utverka regeringens tillstånd att få sända en kommission till lappmarkerna. Försommaren 1671 reste en lantmätare, en notarie och en geolog via Granö till Lycksele för att undersöka förutsättningarna för kolonisation. Landshövdingen hade utarbetat en utförlig instruktion för kommissionen, som skulle undersöka de naturliga förutsättningarna för jordbruk eller snarare boskapsskötsel. Landshövdingen trodde inte, att det fanns möjligheter att bedriva åkerbruk.

Lantmätaren skulle upprätta en karta och notarien beskriva varje lappskatteländ. Geologen skulle undersöka, om det fanns malm. De skulle också försöka få nödvändig information av samerna, som erbjöds belöning för värdefulla upplysningar. Det fanns ett direkt förbud att skrämja samerna, som skulle övertygas om, att nybyggarna inte utgjorde ett hot mot dem, och de skulle få behålla lappskatteländen. Speciellt Öreälvens dalgång skulle noggrant undersökas, för där fanns goda förutsättningar för kolonisation.

Örträsket låg inom Mårdbergets lappskatteländ. Så här beskrevs det i 1671 års redogörelse. "Så snart det landet som heter Mårdberg tar emot, är det ett sel i Örån" med åtskilliga holmar. På dem växte så långt gräs, att det räckte

karlarna under armarna, och gräset växte så tätt, att man näppeligen kunde slå det med lie. Den rika gräsväxten berodde på att holmarna gödslades varje vår genom översvämning. Det fanns också många myrar, som kunde användas för slåtter eller mulbete. Gott åkerland fanns på många ställen.

Timmer till nödvändiga hus fanns i stor myckenhet. Svedjeländ felades inte heller. Men på hela norra sidan av Örträsket växte bara lövskog, därför att en skogsbrand förstört skogen där några år tidigare.

Fisk fanns i stor myckenhet. Särskilt nämns gädda, abborre, harr och mört. Fisken kunde fångas med not och nät.

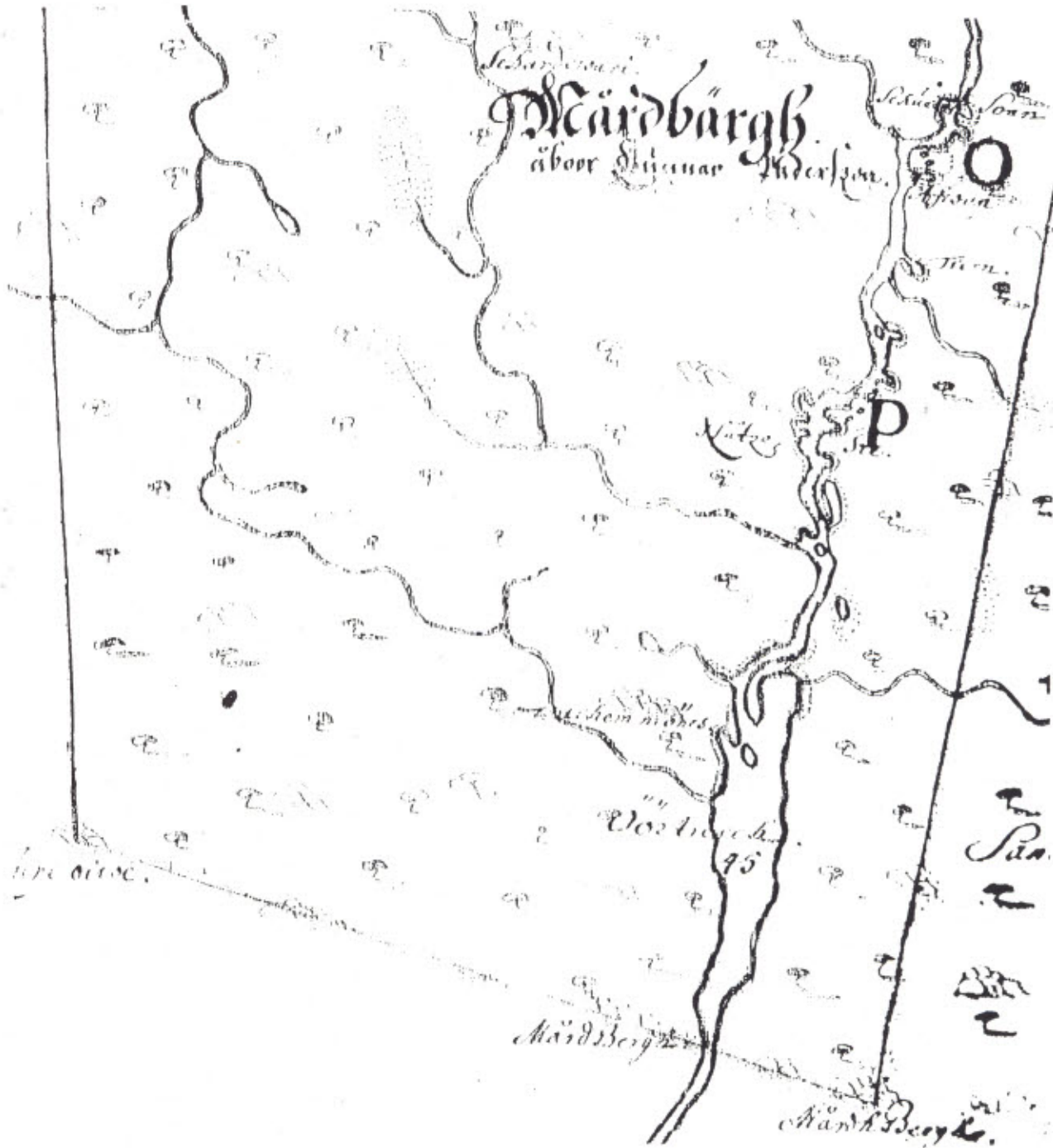
Djurfångsten var den bästa i lappmarkerna, därför att det fanns stora tallheder, otaliga berg och stora granskogar. Vildren fanns i stor myckenhet, både vinter och sommar. Bävrar kunde fångas i alla bäckar. "Björnar, vargar, rävar, mårddar, lokatter, ikorn och fugell finnes i detta landet i tämmeligt ymnighet." Tydligt var Öreälvens dalgång lappmarkens Kaanan, som "flöt av mjölk och honung".

År 1673 utfärdades det första lappmarksprivilegiet. Det gav en nybyggare gratis mark och 15 skattefria år. Därefter skulle han betala lägre skatt än bönderna i övriga Sverige. För många var nog den största fördelen, att de inte kunde skrivas ut till soldater.

Den första nybyggaren kom till Örträsk år 1678. Efter någon tid blev Örträsk ett centrum för kolonisation av lappmarkerna. Hur förvaltas det historiska arvet idag? Här har Örträskbygdens Intresseförening ett stort ansvar och en viktig uppgift.

Del av Gäddas karta från år 1671

Med tanke på de primitiva hjälpmedel som stod till förfogande är det otroligt hur välgjord Gäddas karta från 1671 är. Det vållar inga problem att känna igen Vargån, Tellvattsbäcken, Vajbäcken o.s.v. Lägg särskilt märke till Öreälvens inflöde i

Örträsket. Någon gång efter 1671 har älven sökt sig till den fåra den har idag, varvid Gammån uppkom.

Lennart Stenman

Storsandsjön

Här uppe i nordlandet är det extremt stora temperaturskillnader mellan en sträng vinterdag och en varm sommardag. När kylan håller landskapet i sitt isiga famntag finns ingen marginal för överlevnad. Vinterdagen är skoningslös. Den som valt att leva här måste anpassa sig till mörker, snö och kyla.

Men när vårsolen höjer sig allt högre över horisonten kommer lönen för midvinterns provningar. Soliga dagar med takdropp och sträckande flyttfåglar följs ofta av vindstilla kyliga nätter. Då hårdnar snöytan och öppnar vägar för skidåkaren till marker som sällan får besök.

Jag minns en solig skarföresdag någon gång på sextiotalet. Det var en tidig söndagsmorgon som far och jag vandrade iväg på skaren mot Sandsjön. Vi gick i marker där vi under fyrtiotalet jagat ekorre för att försörja familjen. Då, under korta vinterdagar, genomsökte vi stora skogsområden där gammelskogen stod grov och snötyngd. Vi pulsade i lös snö och spanade oavbrutet efter nattgamla ekorrspår. Hörde ibland gevärskott och förstod att Klas N. träffat på ekorre. När vi fann färsk spår redde Sickan ut ekorrarnas spårlopp genom barrskogen. Vissa ekorrar "veade" när hunden skällde under trädet.

Ekorren tog då till flykten i trädens grenverk medan Sickan och jag förföljde honom pulssande i den djupa snön. På avstånd hörde jag Evert ropa att inte släppa ekorren ur sikte.

När ekorren till slut stannade kvar i någon risgran där han fick gott skydd kom den listige jägarens nästa drag. Med en trädgren framkallade jag mot barken samma sorts ljud som jag trodde mården åstadkom när han klättrade upp för stammen. Ekorren trodde troligtvis samma som jag och blottade sin lilla kropp när han stack undan inför den annalkande faran. Evert var beredd med hagelbössan och strax dånade ett hagelskott i den vinterkalla skogen. Evert siktade alltid vid sidan om ekorren när han lade an med geväret. Högst ett par hagel fick träffa ekorren för att inte skada skinnet. Många ekorrar som träffades dog inte utan bara ramlade ner och försökte få fäste i grenarna på sin sista färd mot marken. När den slog i marken var genast Sickan och jag på plats och fångade in honom. I februari hände det att ekorrarna satt parvis så nära intill varandra att de kunde skjutas med ett skott. Då myste far. Ett hagelskott kostade trots allt

25 öre.

Det var lättgången i skogen på den hårda snöytan. Vi njöt av den friska luften och stillheten. Det enda som oroade oss var att solvärmen skulle lösa upp skaren och att vi då skulle bli sittande i skogen tills kylan släppte oss fria. Det som till en början skulle bli en kort promenad sträckte sig allt längre bort från byn. Vi stannade vid den gamla dammen i Bäckviken. Himlen var djupblå, skogen stod mörkgrön och Sandsjön låg bländande vit. Vi sa ingenting utan satt stilla och sjönk in i tystnaden. För min del tänkte jag på en sommardag då jag var tio år och var getarpojke. Den dagen följde Ivan med, min lillebror på knappt sex år. Vi skulle meta under dammen. På väg dit med två metspön över axeln snubblade jag i bärriset och föll framstupa. En metkrok drogs in i ett finger och reven som fastnat i en tall drog vänsterarmen upp i luften. Jag fick loss kniven och skar av reven. Sedan lämnade jag Ivan med kor och näverkont vid sjön och sprang hem till byn. Jag sprang direkt till barnmorskan Ester Astergren som utan vidare krus skar ut kroken med ett rakblad. Hennes tonårsdotter höll fast mig så att jag inte skulle rymma från smärtan då rakbladet skar in i fingret ända mot benet. Sedan sprang jag tillbaka till dammen. Det blev inget mete den dagen.

Den odlingsbara marken runt Sandsjön är minimal. Sankmark, barrskogsklädda berg och mossig skraelsten ger sjön den karakteristiska vildmarksprägn. Omöjlig att tukta och forma efter bondens sinne. Att enorma krafter en gång varit aktiva vittnar de stora stenblocken om, som ligger utspridda på sjöbotten. Väl synliga i det kristallklara vattnet för fiskaren som med lätta årtag ror ut till grynnan. Men förrädiskt dolda för den främmande besökaren som aningslöst färdas omkring med solblänk i ögat.

Under århundraden har fiskare från byn besökt vildmarkssjön med det ljusa vattnet och den matnyttiga fisken. Det har berättats att Lappkläppen, en stor sten i Bäckviken, fått sitt namn efter den "lapp" som ankrat sin båt intill stenen och sedan satt sig på den för att meta. Omärkligt gled båten iväg utåt sjön och lämnade sammen kvar på stenen. Stranden låg endast ett hundratal meter bort men mannen var inte simkunnig och hans rop på undsättning drunknade i skogens sus. Om han svält ihjäl eller drunknade förmäler inte historien.

Helmer Strandberg och Karl Hedin fiskade regelbundet på sjön. Sommartid kom de hem med gulmaga och vassfenta abborrar. Helmer förvarade fiskarna i gårdsbrunnens kylslagna djup i väntan på att ortsbarnas längtan efter stuvade abborrar skulle locka till köp. Karl Hedin lärde sig aldrig att cykla. Fiskardagar startade han tidigt på morgonen medan ännu spindelväven glittrade av morgondagg och järnspisarna stod kalla i bondmorornas kök och inga blickar bakom rutiga gardiner följde hans vandring ut ur byn. Helmer som cyklade kunde lägga en timme mer till sin nattsömn.

Vinterfiske var högt skattat av många. Näten under isen fylldes av silvriga fiskar som anrättades till smakliga måltider. Men bäst av allt är midsommartidens fiske efter sik. En dag murknar istäcket och en rivig nordväst smular sönder isflaken och det frusna får åter liv. När sjön går öppen erbjuder ljuset, vindarna och vattnet ständigt nya upplevelser. Vårvatten är rörligt och fullt av ljud. Det porlar av glädje och rinner livligt med ungdomlig glöd i diken och bäckar. Vaggar kabbelekan varsamt och lockar gäddan till lek. Det doftar från skogen när kådan sipprar ut från sargad gran. Det doftar från myren där porsen blommar i vita kaskader. Fräken och näckrosor skjuter nya skott och strävar mot ljuset ovan vattnet. Det kluckar och jäser och pyr. Fiskgjusparet reparerar sitt bo på den norra holmen i Nölvikens smala vatten. Ger sig ändock tid att blicka ut över sitt kungadöme från toppen av uråldrig tall. Det spritter i vattnet när fiskstim drar förbi. Göken gal från blommande björk. Över Näsberget flyger korparna och fyller rymden med ivriga samtal om kärlek och trolöshet.

En roddbåt styr ut på sjön. Taktfasta årtag för båten mot Åkerholmen. Ett metspö av torkad rönn som sticker ut över aktern vippas när små ystra vågor

En rofylld dag på Storsandsjön för några år sedan.

Foto: T Örestig

gungar båten. Det är Hilding Jonsson som gått den brunbarriga och rotådriga fiskarstigen från byn med kokkaffe och bredda smörgåsar som Asta lagt ner i hans rygsäck. Båten skrapar mot strandstenar och Hilding drar in årorna. Krånglar sig iland och drar upp båten. Gör upp en eld och snart sprider sig doften av nykokt kaffe över holmen. När han druckit ett par koppar och ätit upp halva smörgåspaketet lägger han sig i solen med mössan över ansiktet. Vågornas kluckande bland solvarma stenar och asplövens ständiga skvaller ledsagar honom in i sömnens rike. En familj lavskrikor finner resterna av Asters smörgåsar och försvinner ljudlöst med bitarna in bland lavbehängd granskog. När Hilding vaknar av storlommens skrik förnimmar han ödsligheten i ett smärtsamt ögonblick mellan sömn och vakenhet. Ett skenbart statistiskt tillstånd som blev lika kortvarigt som sparvens flykt undan höken.

Hans Gustafsson

ÖRTRÄSK RIDKLUBBS SOMMARAKTIVITETER 2000

- ♦ **Ridläger för barn** från 7 år och uppåt. Dagtid. Inga förkunskaper krävs.
- ♦ **Inofficiell distansritt** den 22/7. Under trevliga former rider vi en annorlunda "långritt".
- ♦ **Hästens dag**

För mer information kan ni ringa:
Susanne 090/230 22 (ridläger)
Veronika 0932/300 50 (distansritt)
Hanna 0932/303 14 (hästens dag)
Väl mött i sommar bland hästarna!

ÖRK

Framtidsvisioner

En droppe i havet, i rymden en fjärt
har vi trott inte varit mycket värt.
Men när pengar i statens kassa fattas
då kan minsann allting beskattas.
Moms på skatten, skatt på prutt från en ko
Får man pinka gratis i havet månnatro?
Tänk er, vilken framtidsvision
kronofogden jagande kon
som med clips i örat och kork i baken
likt en ängel svävar bort över taken,
medan den "fattige" byråkraten
sitter och petar förstrött i spenaten
och muttrar, "Jag kan då inte förstå
att sunt bondeförnuft är så svårt att rå på.
Där flög min saftiga biff sin kos
ska jag leva på sill och krösamos
Eller, måste även jag börja tänka praktiskt
för att Sverige skall bli fantastiskt.

Evvy Persson
Utrotningshotad landsbygdsbo

Örträskbygdens Intresseförenings verksamhet 1999

Styrelse: Ordförande Barbro Gustafsson, vice ordförande Anders Löfgren, sekreterare Mary Örestig, kassör Carina Å Wennstedt, Håkan Eleblad, Carola Eriksson, Siv Söderlund, Veronika Hedman, Linda Öhrman

Suppl.: Fred Elfving, Elisabet Jonsson, Peder Landström, Jan-Erik Gustafsson, Tore Svensson

Revisorer: Tore Nyström, Eine Strömberg

Valberedning: Christina Holmgren, Anders Söderlund, Evy Persson

Utvecklingsfonden: Ordförande Karl-Henrik Nilsson, kassör Mats Helén, sekreterare Barbro Gustafsson, Inga-Britt Svensson, Christina Holmgren

Suppleanter: Erik Olof Öhrman, Harald Eriksson

Ledamot i styrelsen för Fyra Årstider: Fred Elfving

Skotersektion: Kassör Ragnvald Svensson och ett antal medarbetare

Arbetsgrupp för Pärnan: Mary Örestig, Elisabet Lycksell, Barbro Gustafsson, Margoth Elfving, Asta Haraldsson, Ulla Johansson

Arbetsgrupp för Fyra Årstider: Elisabet Lycksell, Barbro Gustafsson

Redaktion för Örträsk Allehanda: Mary Örestig, Elisabet Lycksell, Tore Svensson, Hans Gustafsson, Barbro Gustafsson, Ingevald Örestig

Antalet medlemmar: 133 st

Möten: Fem protokollförda möten med Intresseföreningen, tre protokollförda möten tillsammans med Fem Byar och ett stormöte i april tillsammans med Fem Byar

Skrivelser: • Till Hälso- och sjukvårdsnämnden i Södra Lappland, Socialnämnden i Lycksele kommun och Lycksele kommun för bevarande av sjukvården i inlandet.

- Angående Fyra Årstiders camping och stugby i Västra Örträsk. I skrivelsen belystes bakgrund och nuläge samt framfördes frågan om hur framtiden ser ut för campingen Fyra Årstider. Slutligen inbjöd Intresseföreningen och Fem Byar till en överläggning i Örträsk tillsammans med styrelserna för Fyra Årstider, Öppen Gemenskap, hembygdsföreningen samt service- och aktivitetsföretagen i

Örträsk med Hans-Erik Forsell, Kultur och fritid, som mötesledare. Syftet var att analysera svårigheter och möjligheter för att kunna göra en realistisk handlingsplan. Mötet hölls 28 mars 1999.

Avtal har upprättats med Lycksele kommun om arrende av tre flottarkojor, Lomforskojan, Storforsstugan och Bomstugan.

Uthyrning av flottarkojor och kanoter har skötts av Janne Engström.

Utsiktstornet på Storsvartliden är klart.

Bastuflotten, återstår några smådetaljer, ska börja användas i sommar.

Fem Byar har bl a under året tagit fram en Fem Byar broschyr, tryckt upp tröjor, kepsar och vykort, annonserat i en rad sommarbilagor/tidningar inkl. Blå Vägenbladet och deltagit i mässor samt genomfört en visningsresa. Tillsammans med Vuxenskolan har en cirkel i fotodokumentation hållits liksom en fortsättningskurs i timring. En studieresa till England har gjorts.

Efter ett antal turer har budgeten för Gotthards biograf och Vargträsk krympts och tillåtits ingå i projektet Fem Byar. (Förlängt till preliminärt 31 augusti 2000). Ansökan om ett driftprojekt har utformats samt sonderingar gjorts om fler nya projekt.

Två projektägarträffar har hållits i Örträsk dvs för samtliga Fem Byar och deras respektive intresseföreningar.

Örträskbygdens Intresseförenings Utvecklingsfond har under året tilldelat Nils-Olof Fransson, Långsele Snickeri, ett stipendium på 5000 kr och diplom för sitt företagande.

Skotersektionen har svarat för skötsel av skoterleder.

Arbetsgruppen för Restaurang Pärnan har haft sex möten. Fortbildning i livsmedelshygien och ekonomi har genomförts i samarbete med Fem Byar. God mat och fin service av personalen kombinerat med marknadsföring har resulterat i ökat kundunderlag och öppethållande året runt.

Arbetsgruppen för Fyra Årstider bildades efter överläggningen med Fyra Årstider i mars. Campingstyrelsen framförde då önskemål om en samrådsgrupp med representanter från Örträsk. Två möten har hållits där Elisabet Lycksell, Barbro Gustafsson och Fred Elfving deltagit.

Örträsk Allehanda har kommit ut med två nummer. Upplagen har ökat till 300 exemplar. Drygt 50 ex skickas till utbor, fritidshusägare och medlemmar som bor utanför Örträsk med tillhörande byar.

Aktiviteter under året:

- Sjung med Gun i Storstugan, stugbyn med servering
- Familjefesten, tillsammans med andra föreningar
- Vänortsarrangemang för Karelen med insamling, vänortsbesök i Örtäsk, gåvor mm, uppträdande av sångkör
- Försäljning av lotter, Örtäsk tröjor, kepsar, vykort, broschyr
- De som flyttat till Örtäsk under året har hälsats välkomna med en påse hembakat bröd.
- Medverkat med Fem Byar vid Noliämässan, Bussresemässan, marknadsföringsresa mm.
- Tagit initiativ till att kommunstyrelsens arbetsutskott förlade ett sammanträde på Pärnan/dagcentralen kombinerat med studiebesök hos Långsele Snickeri, Storforsen, Fyra Årstider samt den av Västra Örtäsk Jaktvårdsförening renoverade skjutbanan.

Mycket har kunnat genomföras genom projektet Fem Byars budget och projektledning. Många timmars engagemang och praktiskt arbete har utförts av många – INGEN NÄMND, INGEN GLÖMD – vid mässor, möten, tornbygge, flottbygge, städning och

iordningställande av flottarkojorna, Örtäsk Allehanda samt anordning av lotteri med vinster, vilka skänktes av Örtäsk Handel & Bensin, Örtäsk Livs och Pärnan. Vidare har mycket tid lagts ned på bilkörning och telefonsamtal, kontakter med myndigheter och samarbete med andra byar.

Örtäsk 31 december 1999

Örtäskbygdens Intresseförening

Barbro Gustafsson

Barbro Gustafsson

Fotnot: Carina Å Wennstedt och Elisabet Jonsson har slutat. Gun Rehnman har valts in som ny ordinarie och Carola Eriksson har avsagt sig sin ordinarie plats, men valts in som suppleant. Anders Löfgren har även tagit på sig kassörsfunktionen. En ordinarie plats vakant.

Fem Byar förlängt

Efter många turer hos EU-funktionen och länsstyrelsen fick vi godkänt att ta in både Gotthards Biograf och Vargträskprojektet i budgeten för Fem Byar. Vid årsskiftet blev det klarsignal för en förlängning av Fem Byar till 31 augusti för att kunna fullfölja projekten.

Glädjande nog biföll Örtäskbygdens och Vargträsk Intresseförenings medlemmar de tre huvudpunkterna på stormötet den 22 maj 2000, nämligen vill vi ta emot Paul Karlssons kultursamling, är vi beredda att gå in som delägare i Englund's och göra ett ekomuseum samt kan isåfall drift och skötsel uppdras åt en speciell ek. förening eller stiftelse? Svaret blev ett enhälligt ja på mötet och bland de inskickade 31 svaren var endast en person negativ på samtliga punkter och en person tveksam till andra punkten. Övriga svarade alltså ja på de tre frågorna. Kallelsen

** Finansieras med Elk-pengar och sponsormedel.*

Hjälp!

Vi har en distansritt men inget namn!

Distansritt är en form av långritt man gör till häst där man ska rida en sträcka inom en minimi- och maximitid. Vitsen är inte att vara snabb utan att rida förnuftigt så hästen mår bra. Denna form av hästtävlande är ännu inte särskilt vanligt här i de övre delarna av Norrland, men väldigt populärt i södra och mellersta Sverige. Ett exempel är den kända Wasarritten i Dalarna. Värt att nämna är att de längre sträckorna som man kan tävla i är upp till 16 mil!....

till mötet gick ut som flygblad lokalt respektive skickades till medlemmar bosatta på annan ort.

Varför Vargträsk?

Som vi tidigare berättat speglar Vargträsk nybyggarepoken tydligt och på ett samlat sätt med resterna av en vattensåg, en sommarlagård, torpet Bergsgården, tjärdalen, getarkojan på Storsvartliden, linsänk, ängsslätter och Englund's gård som hyser många äldre jord- och skogsbruksredskap, Västerbottensgård och bagarstuga. Pauls samling sammanfattar nybyggarepokens och självhushållets tid på ett mycket fint sätt och tillsammans får Örtäskbygdens en attraktion som är få förutnat. Vi måste locka besökare att stanna i Örtäskbygden och under tiden utnyttja handel och service.

En försiktig kalkyl visar att inkomster från verksamheten kommer att täcka driftkostnaderna.

Elisabet H Lycksell

Det vi behöver hjälp med är att hitta på ett namn till vår ritt. Den börjar och slutar vid f.d. ridskolan och går Knösavägen-Tällvattsvägen-Börjes vägen-Vilan och tillbaka. Vår strävan detta år är att den ska bli ca tre mil. Ritten koncentrerar sig mycket runt Vargån (den korsas två ggr och ritten går även längs med ån) samt går genom varierad terräng. **Vad tycker du att ritten ska heta?**

Hjälp oss!

Lämna ditt namnförslag på en av affärerna.

Tack på förhand.

Psst....

...ni vet väl om att ni är välkomna att titta på vår distansritt, lördagen den 22/7 nere på ridskolan. Välkomna!

Örtäsk ridklubb

ÖRTRÄSK <i>Live</i>		ÖPPET VARD. 9.00 - 17.00 LUNCH 12.00 - 13.00 LÖRD. 9.00 - 13.00	
VÅRA EXTRAPRISER HITTAR DU I: 			
 POSTEN & SVENSKA SPEL HITTAR DU HOS OSS	 SVENSKA SPEL	VÄLKOMMEN TILL OSS ANDERS, SIV, DAIVI & EDA	
OMBUD FÖR: SYSTEMBOLAGET & APOTEKET			

- * Dagligvaror
- * Husgeråd
- * Skjortor mm
- * Köksmaskiner

Vard. 9.00-17.00, lörd. 9.00-15.00

Örträsk Handel & Bensin

tel 0932-301 74

UTBO OCH FÖRETAGARE?!

Jakt • Fiske • Natur • Golf • Skidåkning

Längtar du och din familj hem till Örträskbygden? Gör slag i saken flytta tillbaka.

Vi har lokaler som kan vara lämpliga. För mer information kontakta Gunnar Astergren tel 0932-303 39, 010-261 15 38.

Örträsk Industrihus AB

Örträsk Svets & Mekaniska

0932 - 301 75

Service och reparation av
bilar - mc - mopeder - traktorer -
trädgårdsmaskiner

Försäljning av gasol

Br. Svenssons Mek.

Service & reparationer.

Husqvarna skog & trädgårdsprodukter

Vi tar hem på beställning

Försäljning i butik

Ha en skön sommar!

önskar Karin & Ragnvald

Tel: 0932- 30040

Örträsk RÖRSERVICE

Tel: 0932-303 14, Mobil: 070-638 75 83

Dagcentralen Öregården
 Handarbetsförsäljning
 Den 29 maj sista dagen
 öppet före sommaruppe-
 hållet Vi öppnar igen
 den 18 september
 En trevlig sommar önskar
 Ella - Mary

Nu är sommaren här

se över dina fönster

Vi renoverar:

- Fönster
- Byter glas
- Även Traktor & Bil glas

Försäljning av
 Garageportar.
 Montering

ÖFAB
 Örträsk Fönsterservice AB
 0932-303 63, 070-604 45 15

0932-303 63

Fyra Årstider

- mötesplats sydöstra lappland i V Örträsk
camping stugor lägergård

Sommarens stugvärd
Marianne Tobiasson hälsar
alla varmt välkomna.
Marianne kommer att
finnas på plats från 1 juni.
Då finns det också möjlighet
att köpa kaffe och bröd nere
på campingen.

Bo på Lantgård

Vi har boende för sex personer
på Bränna Gård. Som gäst kan ni
följa det dagliga arbetet på går-
den och umgås med djuren.
Cyklar, kanot och fiskeredskap
finns att tillgå.

Hör av dig till Olle och Inga-Britt Svensson
tfn 0932-300 67

Servering på Dalgården

Öppet juli månad sö - fre kl 11.00 - 17.00
med undantag av fre 14 juli då det är stängt.
Öppet lö 15 juli, övriga lördagar stängt.

• Våfflor • Smörgås • Kaffe • Kakor • Läsk • Glass •

Hembygdsdag 16 juli med paltservering

Örträsk Hembygdsförening

Telefon 0932 - 301 68

Välkommen till lunchrestaurangen i Örträsk!
Rejäl husmanskost serveras mellan 11 - 14.

Restaurang Pärlan

För avhämtning:

- Mat
- Sallad
- Olika pajer
- Smörgåstårter
- Tårter
- Mjuka kakor
- Picknickorg

För bokning:

- ♦ Fester
- ♦ Middagar
- ♦ Minnes-
stunder

Välkommen med din beställning kontorstid, 0932-303 16

Asta & Ann-Gerd

Njut av en paddeltur längs Öreälven och övernatta i en flottarkoja

Hyr hos Örträskbygdens Intresseförening

År 2000	Normalpris	Medlem
En kanot inkl. paddlar,	40 kr/h	30 kr/h
2 flytvästar och kanotvagn	190 kr/dygn	150 kr/dygn

Örträsk-Bjurholm 250 kr/dygn (stort slitage)
På förfrågan kan ev. hämtning/lämning ordnas

Lomforskojan, 4 britsar	100 kr/dygn
Storforskojan, 6 britsar	300 kr/dygn
Bomstugan, 5 britsar	300 kr/dygn

Kontaktperson: Janne Engström tel 0932-303 55

INIFÄLLA
GUIDE

Bäversafari

En minnesrik
kvällspaddling
i Bäverrikt land.

Strandhugg med kvällsfika ingår.

Pris 200 kr/person

Janne 0932 303 55

ÖRTRÄSK TAXI

- ♦ Privattaxi
- ♦ Flygtaxi
- ♦ Skolskjuts
- ♦ Färdtjänst
- ♦ Paketkörning
- ♦ Postkörning
- ♦ Sjukresor
- ♦ Matpaket

Telefon 0932-303 20, 070-60 37 357

Sommarcafé Grillkåtan Vargträsk

0932 -320 20

1/7 - 31/7 kl 12.00 - 18.00 alla dagar

Vargträskdagarna 8 - 9 juli med servering,
underhållning, lotteri, loppmarknad,
tunnbrödsförsäljning m.m.

Bingo 13 juli kl 18.00

Alla är välkomna!

Evenemang i Örträskbygden sommaren 2000

- I sommar** Terränglöpning söndagkvällar kl 19.00. Sträckor från 500 m upp till 4000 m. Tidtagning för dem som vill. Arr. Sportklubben
- 23/6** Invigning av utsiktstornet på Storsvartliden kl 20.00. Samarr. Vargträsk och Örträsk Intresseföreningar
- 23/6** Nattlunken från Storsvartliden till Örträsk, Sportklubben
OBS! Förfrågan till Gunnar Astergren, tel 0932-303 39
- 24/6** Sommarmöte, gudstjänst, Nyliden
- 24/6** Midsommardans på hembygdsgården, Hembygdsföreningen
- 18/6, 25/6, 9/7, 23/7, 6/8, 20/8, 3/9** Motionsdans på logen vid hembygdsgården med servering, Hembygdsföreningen
- 8-9/7** Vargträskdagar, Vargträsk Intresseförening
- 12/7** Sång i sommarkväll hos Fyra Årstider. Arr. Kyrkorådet
- 14/7** Grillfest på hembygdsgården. Dans till musik med Gun & Anders. Mat, läsk och lättöl serveras. Bindande anmälan, se särskild information på anslagstavlorna. Arr. Sportklubben
- 16/7** Hembyggsdagen med paltservering, Hembygdsföreningen
- 19/7** Sång i sommarkväll i Långsele. Arr. Kyrkorådet
- 22/7** Örträsksjön runt, Västerbottens Grand Prix. Arr. Sportklubben
- 22/7** Distansritt, Örträsk Ridklubb
- 26/7** Sång i sommarkväll i Dalgården, hembygdsgården
Arr. Kyrkorådet
- 19/8** Surströmmingsfest för alla i Dalgården, Hembygdsföreningen
Arr. Hembygdsföreningen

Utdrag ur: En synnerligen sann salt surströmmingsvisa av Greta Jonsson, V Örträsk

Melodi Luffarvisan

1. Till bordet vill vi draga
att surströmmingsstjärter jaga
och fylla på sin maga
som nu är svank och krum
jag vädrar med min näsa
när surströmmingsburkar fräsa
Nån utböling hörs väsa
om sådan stank i rum.
Refräng:
I havet är det kallt och vrångt
i burken är det salt och trångt
I magen är ej steget långt

på vägen in och ut
Men där är varmt och dä ä skönt
att klaga nu är inte lönt
Och löken doftar sommargrönt
fast grönskan snart är slut.
2. O, klaga strömmingshona
som får på fatet trona
Med livet får du sona
att du är allt för god
När bordet tomt är blivit
vi stiga upp så givet
I buken där är drivit
Vi äntligen fått nog.

Sommarens danser Örträsk Loge 2000

18-6 Galant
25-6 Ola & Jag
09-7 Sörens
23-7 Ronny - Göran
06-8 Ola & Jag
20-8 Ronny - Göran
03-9 J R S

Dansen börjar kl 18.00 - 21.30
Servering. Välkomna!

Jopsy